

ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ ІНВЕСТИЦІЯМИ

Досліджено проблему обліково-аналітичного забезпечення управління фінансовими інвестиціями, наведено рекомендації щодо удосконалення управління фінансовими інвестиціями на підприємстві

Постановка проблеми. Розвиток фінансового інвестування в Україні протягом останніх років залишається мало динамічним і здебільшого хаотичним, що пояснюється недоліком у його нормативно-правовому та інформативному забезпеченні.

В Україні відбуваються істотні зміни у характері та умовах здійснення інвестиційної діяльності. Підприємства отримують свободу використання власних фінансових ресурсів, створюються правові й економічні умови для залучення внутрішнього та іноземного капіталу в українську економіку, виникають нові фінансові інструменти та важелі, що мають докорінно реформувати механізм інвестування. Це, у свою чергу, вимагає кардинальних змін у обліковому забезпеченні управління фінансовими інвестиціями, а також оперативному і достовірному інформаційному забезпеченні.

Сутність вивчення проблеми. Питаннями пов'язаними з обліком і управлінням інвестицій, що висвітлювались в монографічних і дисертаційних дослідженнях, займалися такі українські вчені, як І.А. Бланк [1], Ф.Ф. Бутинець [3], А.М. Поддєрьогін [10], Я.Д. Крупка [4], Н.Г. Богатко [2], А.А. Пересада [6], Л.І. Лук'яненко[5], Л.С. Ситник [9], та інші.

Мета дослідження. Дослідити проблему та сформулювати рекомендації щодо облікового забезпечення управління фінансовими інвестиціями на підприємствах.

Викладення основного матеріалу дослідження. Інвестиційна діяльність представляє собою один з найбільш важливих аспектів функціонування будь-якого комерційного підприємства. Підприємства постійно стикаються з необхідністю інвестицій, тобто з вкладанням фінансових засобів (внутрішніх та зовнішніх) в різні програми та окремі заходи (проекти) з метою організації нових, підтримання та розвитку існуючих виробництв (виробничих потужностей), технічної підготовки виробництва, отримання прибутку та інших кінцевих результатів, наприклад природоохоронних, соціальних тощо.

Інвестиції забезпечують динамічний розвиток підприємства та дозволяють вирішувати наступні завдання:

- розширення власної підприємницької діяльності за рахунок накопичення фінансових та матеріальних ресурсів;
- придбання нових підприємств;
- диверсифікації тобто освоєння нових областей бізнесу, стратегічна орієнтація на створення багатопрофільного виробництва.

Інвестування важливе тому, що нарощування виробничих потужностей супроводжується значними витратами, і раніше ніж витратити значну суму грошей, необхідно скласти інвестиційний план, оскільки вільні фінансові ресурси у великих обсягах не завжди є у наявності. Підприємству, що планує внести серйозні капіталовкладення, може знадобитися впорядкування питань фінансування на декілька років наперед, щоб бути впевненим, що кошти, необхідні для розвитку, будуть доступні у потрібний час [4].

Фінансові інвестиції – це активи, що утримуються підприємством з метою отримання прибутку (відсотків, дивідендів тощо), зростання вартості капіталу або інших вигод для інвестора, особливою якою є те, що вони:

- здійснюються на більш пізніх стадіях розвитку підприємства, коли задоволені його потреби в реальних інвестиціях;
- дає можливість здійснювати зовнішнє інвестування в країні і за її межами;
- є незалежним видом господарської діяльності для підприємств реального сектора економіки, оскільки стратегічні завдання їх розвитку можуть вирішуватися тільки шляхом вкладень капіталу до статутного фонду і придбання контрольних пакетів акцій інших підприємств;

- дозволяє підприємству швидше і дешевше реалізувати окремі стратегічні цілі свого розвитку;

- підприємство має можливість вкладати кошти як в безризикові інструменти, так і в спекулятивні, здійснюючи таким чином свою інвестиційну політику як консервативний або агресивний інвестор;

- потребує мінімум часу для прийняття управлінських рішень порівняно з реальними інвестиціями (проектами);

- виникає необхідність активного моніторингу і оперативності у прийнятті рішень оскільки фінансовий ринок має високі коливання кон'юктури.

Фінансові інвестиції є активною формою ефективного використання тимчасово вільного капіталу. У зв'язку з цим здійснення фінансових інвестицій має ряд особливостей, основними з яких є:

- фінансові інвестиції – самостійний вид господарської діяльності, яка стосується, як операційної діяльності підприємства, так і процесу реального інвестування;

- фінансові інвестиції використовуються підприємством з метою отримання додаткового інвестиційного доходу в процесі використання вільних грошових коштів;

- процес обґрунтування управлінських рішень, пов'язаних із здійсненням фінансових інвестицій, порівняно з реальними інвестиціями є простішим і не таким трудомістким.

Слід зазначити, що фінансове інвестування здійснюється у формах:

- вкладення капіталу в статутні фонди спільних підприємств;

- придбання ринкових цінних паперів;

- придбання депозитних сертифікатів;

- вкладення капіталу в дохідні види грошових інструментів;

- вкладення капіталу в дохідні інструменти фондових бірж.

Управлінські рішення, спрямовані на вибір найбільш ефективних фінансових інструментів вкладення капіталу і своєчасного його реінвестування на підприємстві – це управління фінансовими інвестиціями.

Управління інвестиціями включає:

- з'ясування сутності і форм інвестицій;

- класифікацію інвестицій підприємства;

- управління реальними інвестиціями;

- управління джерелами фінансування капітальних вкладень;

- управління фінансовими інвестиціями;

- визначення методів оцінки ефективності окремих фінансових інструментів інвестування;

- управління формуванням портфеля фінансових інвестицій.

Процес управління фінансовими інвестиціями передбачає вибір найефективніших фінансових інструментів вкладення капіталу і своєчасного його реінвестування. Оцінка та вибір передбачає проведення аналітичної роботи з визначення якісних і кількісних параметрів різних об'єктів та процесів. Інформаційним джерелом для забезпечення потреб управлінського персоналу є система бухгалтерського обліку

Управління фінансовими інвестиціями здійснюється на основі інвестиційної політики підприємства, з урахуванням поставлених інвестиційних завдань як поточного, так і стратегічного характеру [5].

Основні завдання управління фінансовими інвестиціями підприємства наведено в табл. 1.

Таблиця 1. Завдання управління фінансовими інвестиціями підприємства

№ з/л	Завдання	Зміст завдання
1	2	3
1	Аналіз стану фінансового інвестування у попередньому періоді	Визначення загального обсягу і динаміки інвестування капіталу в фінансові активи. Дослідження форм фінансового інвестування, їх співвідношення. Аналіз складу фінансових інструментів інвестування, їх динаміки. Оцінювання рівня дохідності та ризику окремих фінансових інструментів і фінансових інвестицій в цілому. Оцінювання рівня ліквідності окремих фінансових інструментів інвестування і їх портфеля в цілому
2	Визначення обсягу фінансового інвестування у плановому періоді	Визначається обсягом вільних фінансових коштів, що можуть бути використані для фінансування реальних інвестицій чи інших витрат планового періоду. Плановий обсяг фінансового інвестування диференціюється у розрізі довго- і короткотермінових періодів його здійснення
3	Вибір форм фінансового інвестування	Залежить від завдань, що вирішуються підприємством у процесі господарської діяльності, а саме: – стратегічних завдань розвитку операційної діяльності (вкладення капіталу в статутні фонди спільних підприємств, придбання контрольного пакету акцій окремих компаній); – завдань приросту капіталу в довготерміновому періоді; – завдань одержання поточного доходу і протиінфляційного захисту тимчасово вільних грошових активів
4	Оцінювання інвестиційних якостей окремих фінансових інструментів	Дослідження факторів, що визначають інвестиційні якості акцій, облігацій, депозитних сертифікатів; оцінювання інвестиційної привабливості галузей економіки і регіонів країни
5	Формування портфеля фінансових інвестицій	При цьому враховуються такі фактори: – тип портфеля фінансових інвестицій; – необхідність диверсифікації фінансових інструментів портфеля; – необхідність забезпечення високої ліквідності портфеля та ін.; – оцінювання портфеля за співвідношенням рівня дохідності, ризику та ліквідності
6	Забезпечення ефективного оперативного управління портфелем фінансових інвестицій	Забезпечення своєчасної реструктуризації портфеля з метою підтримання його цільових параметрів з урахуванням зміни конюнктури фінансового ринку

На підприємстві процес управління фінансовими інвестиціями включає декілька етапів:

1. Аналіз попереднього стану фінансового інвестування – здійснюється ретроспективний аналіз зміни динаміки, масштабів, форм та ефективності фінансових інвестицій. Для цього, як правило, аналізується загальний обсяг інвестиційного капіталу в фінансові активи, а також частка фінансового інвестування в загальному обсязі інвестицій.

2. Визначення обсягів фінансового інвестування в майбутньому періоді – визначаються обсяги фінансового інвестування. При цьому підприємство може використовувати зовнішні джерела фінансування, за умови, що рівень прибутковості цінних паперів перевищує рівень ставки відсотку за кредитом.

3. Вибір форми інвестування – досягнення довгострокових цілей передбачає вкладення в довгострокові фондові та грошові інструменти.

4. Оцінка інвестиційних фінансових інструментів – досліджуються фактори, що впливають, або можуть вплинути на ефективність і ліквідність обраних фінансових інструментів інвестування.

5. Формування портфеля фінансових інвестицій – повинен враховувати результати попередніх етапів. Сформований інвестиційний портфель повинен забезпечувати високий рівень ліквідності, прийнятний для підприємства рівень доходності та ризику, мати можливість внесення змін у його склад і наповнення.

6. Оперативне управління портфелем фінансових інвестицій – забезпечує своєчасно його змінювати, адаптувати з метою підтримки цільових параметрів його створення.

Особливу увагу потрібно приділяти методам оцінки реальної вартості окремих видів фінансових вкладень. Оцінка ефективності фінансового інструменту інвестування зводиться до оцінки його реальної вартості, яка забезпечує отримання норми інвестиційного прибутку.

Такими нормами прибутку є:

- проценти по вкладах у статутні фонди;
- проценти на депозитні вклади в комерційних банках;
- проценти по облігаціях й інших боргових цінних паперах;
- дивіденди по акціях та інших пайових цінних паперах.

Важливе значення має оцінка ефективності фінансових інвестицій, яка здійснюється так, як і оцінка реальних інвестицій шляхом зіставлення обсягу інвестиційних витрат, із сумою грошового потоку від здійснення такого інвестування. Особливість такого зіставлення полягає в тому, що при фінансових інвестиціях у сумі грошових потоків відсутні амортизаційні відрахування.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, підприємства повинні здійснювати фінансові інвестиції в різноманітних формах, а саме:

Вкладення капіталу в доходні види фондових інструментів. Підприємство може придбати у власність різні види цінних паперів, що вільно обертаються на фондовому ринку, з метою отримання інвестиційного доходу в різних його формах. Вкладення капіталу в доходні види грошових інструментів у форми депозитних вкладів, фінансових кредитів з метою отримання інвестиційного доходу та вкладення капіталу в статутний капітал спільних підприємств з метою диверсифікації операційної діяльності та отримання інвестиційного доходу.

Необхідним є здійснення управління шляхом проведення аналізу стану фінансових інвестицій як у попередньому, так і плановому періодах з метою оцінювання рівня дохідності, ліквідності та ризику фінансових інвестицій, тим самим забезпечуючи ефективність оперативного управління портфелем фінансових інвестицій.

Для забезпечення ефективного управління фінансовими інвестиціями необхідним є налагодження системи бухгалтерського обліку підприємства, яка забезпечуватиме користувачів повною обліково-аналітичною інформацією.

Список використаної літератури:

1. *Бланк И.А.* Финансовый менеджмент: учебный курс / И.А. Бланк – К.: Ника-Центр, Эльга, 2001. – 528 с.
2. *Богатко Н.Г.* Облік та аналіз фінансових інвестицій: дис. канд. екон. наук: 08.06.04 / Богатко Н.Г. – Харків 1999.
3. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник [для студ. спеціальності Облік і аудит вищ. навч. закл.] / за ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. – [7-ме видання, доп. і перероб.]. – Житомир: ПП Рута, 2006. – 832 с.
4. *Крупка Я.Д.* Облік інвестицій: Монографія / Я.Д. Крупка. – Тернопіль: Економічна думка, 2001. – 302 с.
5. *Лукаченко Л.І.* Бухгалтерський облік і аналіз інвестиційної діяльності підприємств України: дис. канд. екон. наук 08.06.04 / Лукаченко Л.І. – К., 1999.
6. *Пересада А.А.* Фінансові інвестиції: підручник / А.А. Пересада, Ю.М. Коваленко. – К.: КНЕУ, 2006. – 728 с.
7. *Петленко Ю.В.* Фінансовий менеджмент: навчальний посібник / Петленко Ю.В. – К.: Кондор, 2007. – 298 с.
8. *Семенов Г.А.* Фінансове планування і управління на підприємствах. навч. посібн / Г.А. Семенов, В.З. Бугай. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 432 с.
9. *Ситник Л.С.* Фінансовий менеджмент: навч. посібник / Л.С. Ситник К.: Центр навчальної літератури. – 2006. – 352 с.
10. Фінансовий менеджмент навчально-метод: посібник для самост. вивч. дисц. / [А.М. Поддєрьогін, Л.Д. Буряк, Н.Ю. Калач та ін.]. – К.: КНЕУ, 2001. – 294 с.

ПОНОМАРЕНКО Євгенія Броніславівна – доцент кафедри фінансів Житомирського державного технологічного університету.

Наукові інтереси:

– проблеми обліку, аналізу та управління фінансових інвестицій